

TERUGBLIK

Nieuwbouw in het historisch perspectief van de binnenstad, 23 april 1996

Op de ledenavond in april stond de binnenstad weer eens in het middelpunt. De heer Roel Leenders schetste de ontwikkeling van Hilversum gedurende de laatste tweehonderd jaar. Wat opvalt is dat de verschillende delen van het dorp zich verschillend ontwikkeld hebben. Het gebied langs de as Havenstraat-Larenseweg heeft in de visie van Leenders een normale stap-voor-stap ontwikkeling doorgemaakt tot wat het nu is, een gevarieerd winkel- en woongebied. Eigentijds, maar de dorps herkomst is nog duidelijk herkenbaar. Deze "normale" ontwikkeling is ook zichtbaar in grote delen van uitgegroeide dorpen als Apeldoorn, Tilburg en Enschede.

Het gebied rond het station was aanvankelijk duidelijk achtergebleven en verpauperd. Op een bepaald moment volgt daarop dan sloop en grootschalige nieuwbouw. Het gebied rond de Biersteeg, Laanstraat, Graaf van Buren heeft weer een andere ontwikkeling doorgemaakt. Geen regelmatige vernieuwing maar ook geen verpaupering door tijdig conserveren en onderhoud.

Als vierde segment van van ons dorp met een geheel eigen ontwikkelingspatroon noemde Leenders de Groest. Hoewel de bebouwing van deze straat/laan/allée voortdurend verandert weet de Groest met zijn bomen en breedte de ambiance van vroeger tijden vast te houden.

Roel Leenders is planoloog van professie en adviseert het bestuur van Albertus Perk in haar dialoog met de gemeente. In die kwaliteit heeft hij tezamen met de andere adviseur van onze Kring, de heer Henk Dirkx, de gemeentelijke plannen voor de vernieuwing van de binnenstad kritisch gevolgd. "Waar het vooral om gaat", aldus Leenders, "is dat iets nieuws past bij de omgeving waar het neergezet wordt. Dat betekent onder meer geen hoge flats en kantoren in een wijk met kleinschalige bebouwing en een dorps karakter. Maar evenzeer belangrijk is bijvoorbeeld dat langere straten in het verlengde van hun as vertrouwde oriëntatiepunten hebben: een kerktoeren, een markant gebouw, een fa-

brieksschoorsteen (Breek daarom de schoorsteen van de NSF niet af!)". Leenders en Dirkx vinden het een goede ontwikkeling dat het gemeentebestuur het karakter van de verschillende segmenten in de binnenstad en omgeving nu wil vastleggen in zogenaamde Beeldkwaliteitsplannen.

De wenselijkheid van zo'n planmatige aanpak werd nog eens goed duidelijk gemaakt door de architect Henk Dirkx. Na de pauze nam hij de circa zeventig toehoorders mee op een wandeling over de Langestraat, van de Sint Vituskerk naar de Grote Kerk. Aan de hand van voortreffelijke dia's maakte Dirkx het verrassende groen aan de Schapenkamp en de variatie in de bebouwing zichtbaar. Ook bij deze wandeling werd weer duidelijk het belang van een toren als oriëntatiepunt voor een straat. Maar ook duidelijk werden de architectonische en historische fouten die hier gedurende de laatste decennia zijn gemaakt. Met als treurig dieptepunt de "muur" rond de Graaf van Buren.

De stemming onder de dankbare toehoorders werd misschien nog het best verwoord door één van hen die Henk Dirkx toevoegde: "Ik ben blij dat er ook nog van zulke architecten zijn als u!".

AS

De Westindiëwijk en het KNP gebouw Verslag ledenavond 28 mei 1996

Onze historische kring besteedt veel aandacht aan architectuur. In het kader daarvan paste deze lezing uitstekend. Mevrouw Annette Koenders en bestuurslid Cees van Aggelen waren deze avond de sprekers.

Na een algemeen inleiding over het ontstaan van de Hilversumse villaparken voerde mevrouw Koenders haar gehoor mee naar de Westindiëwijk. Aan de hand van dia's maakten we een wandeling door de verschillende lanen van villapark Heideveld, dat zijn oorsprong kent in het begin van deze eeuw. Met de villa's passeerden ook verschillende stijlen de revue zoals de Jugendstil, de Nieuwe Zakelijkheid en de Amsterdamse en Delftse Scholen.

Aan het einde van haar wandeling nam Kees

van Aggelen het woord over. Hij belichtte het KNP gebouw en zijn beroemde ontwerper Richard Meier. Deze architect die onder meer ook verantwoordelijk is voor het nieuwe Haagse gemeentehuis, kreeg van de Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken Bührmann Tetterode (KNP-BT) de opdracht een gebouw te ontwerpen dat deze gerenommeerde onderneming waardig zou zijn. Er moest dus iets bijzonders gepresteerd worden!

Meier houdt ervan zijn gebouwen neer te zetten in de natuur en niet tussen andere gebouwen. In vakkringen wordt dit het "stand alone" concept genoemd. Van Aggelen liet daar een paar fraaie voorbeelden van zien. Het was dus op voorhand duidelijk dat Meier's ontwerp niet gerealiseerd zou kunnen worden op de locatie, die voor de bouw van kantoren was aangelegd, namelijk het Arenapark. De architect heeft verder een zwak voor de kleur wit, zodat zijn creaties tussen al het groen van de omringende natuur sterk contrasteren. Ook het KNP-BT kantoor

is een opvallend gebouw geworden. De spreker wees op de architectonische hoogstandjes in het ontwerp, de bijzonderheden in het interieur en aan de buitenkant, het uitzicht vanuit het kantoor, de nuttige en ogenschijnlijk nutteloze elementen van het gebouw en op het gebruik van kwetsbare materialen. In het gebouw zitten onder andere hout, geëmailleerde panelen en natuursteen verwerkt. Hier en daar beginnen deze materialen overigens al tekenen van aantasting te vertonen.

Het gebouw heeft een vermogen gekost en biedt huisvesting aan een vijftigtal employees.

De lezingen van mevrouw Koenders en Cees van Aggelen werden met aandacht en interesse door een zestigtal leden beluisterd. Op de daaropvolgende zaterdag hebben velen van hen aan een excursie naar de Westindiëwijk en het KNP-BT gebouw deelgenomen. Het was een boeiende afsluiting van een week waarin dit deel van Hilversum centraal stond.

WJD

HISTORISCH NIEUWS

Een gesloopt dak in de Langstraat

Monumentenzorg in Hilversum blijft oplettendheid vragen, zeker als het niet de "monumenten van de jonge bouwkunst" betreft. Kort geleden viel ons oog op het achterste gedeelte van het pand Langstraat 48, de laatste voormalige boerderij in 'het dorp' die nog in originele staat was. Van dit gedeelte (de vroegere stal) was het oorspronkelijke puntdak verdwenen en vervangen door een plat dak. Het pand, waar sinds 1933 het bedrijf Gooitax in is gevestigd, is eigendom van de gemeente en staat bovendien op de monumentenlijst. De Afdeling Monumentenzorg van de gemeente gaf desgevraagd het volgende commentaar.

Door een grote hoeveelheid achterstallig onderhoud bleek het achterste gedeelte van het dak dermate verrot te zijn, dat instorting dreigde en er acuut iets gedaan moest worden. Met toestemming van Monumentenzorg heeft de gemeente het dak er toen maar afgehaald en ver-

De boerderij Langstraat 48. Het dak van de vroegere stal is onlangs gesloopt en door een platte afdekking vervangen (foto E.J. Pelgrim).

vangen door een plat dak. Het nog bruikbare materiaal, zoals de stenen en een kozijn van de achterste topgevel, zijn daarbij bewaard geble-